

1. Indledning

En af de bedste indikatorer på et velfungerende demokrati er en høj valgdeltagelse. Omvendt kan man sige, at en lav valgdeltagelse hos hele befolkningen eller i nogle befolkningsgrupper kan anses som et fare- eller krisetegn. Valgdeltagelsens størrelse hos specifikke befolkningsgrupper kan betragtes som et tegn på, i hvor høj grad disse grupper er integreret i samfundet. Jo højere valgdeltagelse hos en befolkningsgruppe des mere integreret i samfundet må den pågældende gruppe anses at være.

På den baggrund tog Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet i samarbejde med Århus Kommune og Københavns Kommune i efteråret 1997 initiativ til, at der blev gennemført en undersøgelse af valgdeltagelsen ved kommunalvalget den 18. november 1997 blandt samtlige stemmeberettigede i de to kommuner. Denne undersøgelse er via Institut for Statskundskab blevet gentaget ved kommunalvalget den 20. november 2001 blandt samtlige stemmeberettigede i 30 udvalgte kommuner af forskellig størrelse og fordelt over hele landet. Både Århus Kommune og Københavns Kommune indgår i den nye undersøgelse blandt de 30 udvalgte kommuner.

Et af undersøgelsens primære formål har været at afdække, i hvilket omfang flygtninge og indvandrere stemmer ved kommunevalg, idet dette som nævnt kan betragtes som et mål for graden af disse gruppers integration i det danske samfund. Desuden har man hidtil stort set ingen viden haft om flygtninge/indvandreres brug af den kommunale valgret udover resultaterne fra Århus og København i 1997. En ret, som personer uden dansk statsborgerskab, men med mindst tre års ophold i Danmark for første gang havde mulighed for at anvende ved kommunalvalget i 1981¹.

Det har også været formålet med undersøgelsen, at få en generel viden om vælgeradfærden blandt de stemmeberettigede, danske såvel som udenlandske statsborgere. Det har således været af interesse at finde ud af, hvordan valgdeltagelsen blandt de stemmeberettigede afhænger af parametre som de stemmeberettigedes alder, køn, civilstand, familieforhold, uddannelse, indkomst, varighed af bopæl i kommunen, modtagelse af forskellige sociale ydelser (pension og kontanthjælp), ledighed, boligens udlejningsforhold, statsborgerskab og herkomst (fødested for danskere, indvandrere og efterkommere). Der er tale om en væsentlig udvidelse af parametre i forhold til 1997-valgundersøgelsen. Det drejer sig bl.a. om familieforhold, uddannelse, indkomst, ledighed og boligens udlejningsforhold.

Som grundlag for undersøgelsen af valgdeltagelsen i de 30 kommuner har man efter tilladelse fra Indenrigsministeriet anvendt valglisterne, som viser, om den enkelte stemmeberettigede har stemt eller ej. For alle 30 kommuner er der i Danmarks Statistik herefter blevet dannet et statistikregister med baggrundsvARIABLE vedrørende den enkelte stemmeberettigede person. Det drejer sig bl.a. om alder, køn, civilstand, familieforhold, uddannelse, indkomst, varighed af bopæl i kommunen, modtagelse af forskellige sociale ydelser (pension og kontanthjælp), ledighed, boligens udlejningsforhold, statsborgerskab, herkomst (fødested for danskere, indvandrere og efterkommere) og afstemningssted/valgdistrikt.

Nærværende rapport koncentrerer sig udelukkende om at redegøre for valgdeltagelsen ved kommunalvalget den 20. november 2001 i Århus Kommune, idet Statistisk Kontor af Institut for

¹ Kun danske statsborgere kan stemme til Folketingsvalget.

Statskundskab har fået tilladelse til på Institutet at udtrække valgdata for Århus Kommune via Institutets elektroniske adgangslinje til det dannede valgregister i Danmarks Statistik. Alle udtrukne data var eller er blevet anonymiseret inden videre bearbejdning.

I rapportens afsnit 2 findes et resumé af hovedresultaterne af valgdeltagelsen ved kommunalvalget i Århus Kommune den 20. november 2001.

I afsnit 3 er valgdeltagelsen i Århus Kommune opdelt efter køn, alder, civilstand, familieforhold, varighed af bopæl i Århus Kommune, uddannelse, bruttoindkomst, pensionsforhold, kontanthjælp, ledighed, boligens udlejningsforhold og valgdistrikt.

I afsnit 4 er valgdeltagelsen i Århus Kommune opdelt efter køn, alder, familieforhold, varighed af bopæl i Århus, uddannelse, bruttoindkomst, pensionsforhold, kontanthjælp, ledighed, boligforhold og statsborgerskab.

I afsnit 5 er valgdeltagelsen i Århus Kommune opdelt efter køn, alder, familieforhold, varighed af bopæl i Århus, uddannelse, bruttoindkomst, pensionsforhold, kontanthjælp, ledighed, boligforhold og herkomst (fødested for danskere, indvandrere og efterkommere).

I afsnit 6 er der foretaget en sammenligning af valgdeltagelsen ved kommunalvalgene i 2001 og i 1997 for udvalgte baggrundsvariabler (køn, alder, civilstand, statsborgerskab, herkomst og varighed af bopæl i Århus Kommune).

I forbindelse med inddelingen af de stemmeberettigede personer efter statsborgerskab og herkomst (fødested for danskere, indvandrere og efterkommere), anvendes betegnelserne "3. lande" om landene uden for Norden, EU og Nordamerika (Canada og USA). Til 3. landene henregnes desuden de statsløse. 3. lande kaldes også i daglig tale "flygtninge- og indvandrerlande".